SA’D BİN REBÎ’ (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kirâm’ın (r.anhüm) büyüklerinden. 3 (m. 625)’de vefât etti. Hazrec kabilesinin Haris kolundandır. Annesi, Hüzeyle binti Utbe bin Amr’dır. Sa’d bin Rebî, birinci Akabe bîatında müslüman oldu. Resûlullah’ın (aleyhisselâm) bi’setinin onbirinci senesinde, Akabe mevkiinde altı Medineli İslama girdi. Gelecek yıl, yine aynı yerde buluşacaklarına dair Peygamber efendimize söz verdiler. Bir sene sonra, hac mevsiminde, aralarında, geçen yıl müslüman olan altı zat da olmak üzere oniki kişi Mekke’ye geldi. Bunlardan birisi de Sa’d bin Rebî idi. Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) ile Akabe denen küçük vadide, geceleyin gizlice buluştular. Peygamber efendimize (aleyhisselâm) “Allahü teâlâya hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zinâ etmemek, çocuklarını öldürmemek, kimseye iftira etmemek, hiç bir hayırlı işe karşı çıkmamak” husûsunda bîat ettiler. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) onlara: “Verdiği sözde duranın ücret ve mükâfatına Allahü teâlâ garanti vermiş, onlara Cenneti hazırlamıştır. Kim insanlık icâbı, bunlardan birini işler de, ondan dolayı dünyâda cezaya uğratılırsa, bu ona keffâret olur! Kim de yine bunlardan insanlık icabı birini işlerse, yaptığı o şeyi Allahü teâlâ gizler, açığa vurmazsa, onun işi Allahü teâlâ’ya kalır. Dilerse onu bağışlar, dilerse azâba uğratır.” buyurdu.

Ayrıca, Resûlullah (aleyhisselâm) ile bu oniki seçkin zât arasında şöyle bir anlaşma da yapıldı: “Gerek sıkıntı ve darlıkta ve gerekse rahatlık zamanında söz dinlemek ve itaat etmek, başta gelir. Resûlullah, bizzat, onların üstünde bir tercihe sahip olup, ona karşı itaatli olacaklardı.”

Medineli müslümanlar, bu görüşmelerden sonra, memleketlerine geri döndüler. Onların aralarında İslâmı duyurmaya ve yaymaya devam ettiler. Sa’d bin Rebî’, ikinci Akabe bîatında da bulunarak, Resûlullah’a (aleyhisselâm) iki defa bîat etmiştir. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) Mekke’den, Medine’ye hicret buyurduklarında, Muhacirler (hicret eden Mekkeli müslümanlar) ile Ensâr’ı (Medineli Müslümanlar) birbirlerine kardeş yaptı. Sa’d bin Rebî’ (radıyallahü anh) Aşere-i mübeşşere’den Abdurrahmân bin Avf (radıyallahü anh) ile kardeş oldu. Bunun üzerine Hazreti Sa’d, Abdurrahmân bin Avfa: “Ensâr arasında en çok malı

olan benim, malımın yarısını sana ayırıyorum. İki zevcemden birini senin için boşayabilirim. İddeti bitince, onunla evlenirsin" dedi. O zaman, Abdurrahmân bin Avf (radıyallahü anh), Hazreti Sa'd'e: "Benim bunlara ihtiyâcım yoktur. Ticâret yapılan bir çarşınız varsa, bana onu gösterin yeter" dedi. Hazreti Sa'd "Kaynuka kabilesinin çarşısı var" dedi. Abdurrahmân bin Avf Kaynuka çarşısına gitti. Oraya keş peyniri ve yağ götürüp satarak geçimini sağladı.

Hazreti Sa'd (radıyallahü anh) Bedir ve Uhud gazâlarında bulundu. Uhud'da büyük kahramanlıklar gösterdi. Vücûdu delik deşik oldu. Uhud muharebesinde, bir ara, müslümanlar arasında karışıklık başladı. Hazreti Sa'd o zaman, gevşeklik göstermedi. Eshâb-ı kirama Akabe bîatında, canlarını feda edeceklerine dair verdikleri sözü ve yemîni hatırlattı.

Muharebe sona erip, Kureyş müşrikleri çekilip gitmişlerdi. Resûlullah (aleyhisselâm): "Sa'd bin Rebî'nin ne durumda olduğunu, canlılar arasında mı, yoksa ölüler içerisinde mi olduğunu, tesbit edip, bana kim haber getirir." diye sordu. Bir tarafa işâret ederek, "Bir ara onu orada görmüştüm" buyurdu. Ensârdan bir zat, "Bu işi ben yaparım, Yâ Resûlallah!" dedi. Haber getirmeğe giden Muhammed bin Mesleme veya Ubeyy bin Ka'b'dan birisi idi. Resûlullah efendimizin (aleyhisselâm) işâret buyurduğu tarafa gitti. Vadide yatan şehîdler arasında, seslenerek dolaştı. Fakat cevap alamadı. Bu defa "Ey Sa'd, beni sana Resûlullah gönderdi" diye seslendi. O zaman Sa'd (radıyallahü anh) inliyerek kımıldandı. Haber için gelen zât, Sa'd'e, (radıyallahü anh) "Resûlullah, senin sağlar mı, yoksa ölüler arasında mı olduğunu, araştırıp, kendisine haber vermemi emretti" deyince, Hazreti Sa'd "Ben artık ölüler arasındayım, Resûlullah'a (aleyhisselâm) selâmımı arz et ve Sa'd bin Rebî, Ümmetlerine doğru yolu göstermek için rehberlik yapan Peygambere (aleyhimüsselâm) verilecek mükâfatların en üstünü ile, Allahü teâlâ seni mükâfatlandırsın diyor, de. Kavmim Ensâr'a da selâmı söyle! Onlara Sa'd bin Rebî, size, Akabe gecesinde, Resûlullah'ı (aleyhisselâm) korumaya dâir, söz verip, yemîn etmediniz mi? Vallahi! Gözleriniz hareket ettiği halde, Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) iyi korumayıp, ona bir zarar gelirse, sizin için, Allahü teâlâ'nın yanında gösterebileceğiniz hiç bir mazeret yoktur, diyor, de" dedi ve bir müddet sonra vefât etti.

Zeyd bin Sabit de (radıyallahü anh) şöyle anlatır: Resûlullah (aleyhisselâm) beni, Sa'd bin Rebî'i aramaya gönderdi. "Onu bul, selâmımı ilet. Resûlullah (aleyhisselâm) nasıl olduğunu, soruyor, de." buyurdu. Ben de ölüler arasında onu aradım. Son anlarında yetiştim. Yetmiş yerinde, kılıç, mızrak ve ok yarası gördüm. "Ey Sa'd! Resûlullah efendimizin (aleyhisselâm) sana selâmı var, durumun hakkında haber istiyor" dedim. Sa'd. (radıyallahü anh) bana; "Resûlullah'a selâm ederim. Kendilerine "Artık, Cennetin kokusunu almaya başladığımı bildiriver" dedi.

Sa'd (radıyallahü anh) hakkında bu haber Peygamber efendimize (aleyhisselâm) ulaşınca kıbleye dönüp, mübârek ellerini kaldırarak "Allah'ım! Sa'd bin Rebî'yi iyi karşıla. O'ndan râzı ol" ve "Allah ona rahmet etsin. Sağken de ölürken de Allah ve Resûlü için nasîhat ederdi" buyurdu.

Resûlullah efendimizin (aleyhisselâm) Eshâb-ı Sa'd bin Rebî'i (radıyallahü anh) dâima hatırlar, onun geride bıraktığı ailesine son derece saygı gösterirlerdi. Bir gün, Sa'd bin Rebî'nin kızı, Hazreti Ebû Bekir'in huzûruna gelmişti. Hazreti Ebû Bekir paltosunu çıkararak, Hazreti Sa'd'ın kızının oturması için yere sermişti. Bu sırada meclise gelen Hazreti Ömer bu kadının kim olduğunu sordu. Hazreti Ebû Bekir; "Bu öyle bir zâtın kızıdır ki, o senden de, benden de faziletlidir" cevâbını verdi. Hazreti Ömer hayretle, "Allahü teâlâ'nın Resûlünün halifesinden daha üstün olan bu zat kim olabilir?" deyince, Hazreti Ebû Bekir, "Ey Ömer! Size bahsettiğim bu zât, yani Sa'd bin Rebî', Resûlullah'ın sa'âdet devrinde, şehîdlik rütbesine ererek, Allahü teâlâ'nın katındaki makamına ulaştı. Ben ve sen hâlâ, şu geçici hayatta yaşamakta olduğumuz hayatın esîriyiz" cevabını verdi.

Sa'd (radıyallahü anh), hayatta iken, Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) sünnet-i seniyyesini öğrenmeğe çok ehemmiyet verir, başkalarına da öğretirdi. Kendisi kabilesinin reîsi olduğu için, öğrendiklerini herkese öğretirdi. Sa'd'ın (radıyallahü anh) diğer bir özelliği de okuma yazma bilmesidir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-3, sh. 612

2) El-A'lâm cild-3, sh. 85

3) El-İsâbe cild-2, sh. 26

4) El-İstiâb cild-2, sh. 34

SA'D BİN UBADE (radıyallahü anh)